

Росада Марина Олександрівна

Керівник гуртка з розвитку мовлення «Словничок»

**Комунікативно-мовленнєвий розвиток вихованців засобами
інноваційних технологій.**

Стаття присвячена аналізу проблеми комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Спонування дітей до мовлення, створення умов для спілкування з однолітками засобами інноваційних технологій.

Ключові слова: мовлення, діти дошкільного віку, спілкування,

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Численні різноаспектні наукові доробки з проблем корекції мовлення дітей свідчать про потужний потенціал української логопедії як науки та перспективи її подальшого розвитку, однак проблеми активізації мовленнєвого спілкування дітей дошкільного віку ще вивчено недостатньо і є досить актуальними у наш час.

Мета статті. Головна мета цієї роботи полягає у науковому обґрунтуванні, розробленні та експериментальній перевірці методики корекційної (логопедичної) роботи засобами інноваційних технологій, спрямованої на активізацію мовленнєвого спілкування дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу.

Комунікативно-мовленнєва спрямованість у навчанні та вихованні дошкільників на сучасному етапі розвитку інтеграційних процесів в освіті набула пріоритетного значення, адже спілкування це невід'ємна частина нашого життя, пізнання навколишнього світу та власного Я.

Під мовленнєвою активністю дитини дошкільного віку науковці розуміють виражену потребу в мовленнєвому спілкуванні, бажання вступити в контакт із оточуючими та вміння організувати мовленнєве спілкування. І саме відсутність у дошкільників потреби в спілкуванні і є проблемою сучасності. Зі стрімким розвитком сучасних технологій спілкування для

дошкільників набуло більш другорядного значення, дитина легше демонструє свої бажання, прохання (міміка, жести, елементарні звукові супроводи), ніж пояснює про них.

Так, наприклад, в процесі складання розповіді старшими дошкільниками відмічається бідність словника, а саме: неточності використання слів, переважання у словнику іменників і дієслів та обмеженість використання прикметників, прислівників, прийменників. Діти використовують в мовленні переважно прості поширені речення і майже не користуються складними реченнями зі сполучниками (і, а, та, але, або). Спостерігається багато помилок граматичного оформлення речень: порушення узгодження прикметників, іменників, дієслів у роді, числі, відмінку («Діти в лісу багато гриб збирала.» «На дереві лист облетіло»).

Активізація мовленнєвого спілкування та особистості дітей забезпечується наступними засобами: підбір ігор та вправ, що враховують рівень мовленнєвого розвитку кожної дитини; взаємодія в роботі з дітьми педагога та вихователів; робота з батьками з надання їм допомоги у вихованні дитини в родині; цікавий наочний та мовленнєвий матеріал; система заохочень.

У процесі дослідження було використано комплекс методів: теоретичних: аналіз, узагальнення даних психологічної, психолінгвістичної, лінгвістичної, нейропсихологічної літератури з проблеми дослідження; узагальнення та аналіз педагогічного досвіду з метою з'ясування стану мовленнєвої активності дошкільників; емпіричні: вивчення документальних джерел; спостереження за виховним процесом; опитування, бесіда.

Дослідження усного мовлення проводилось із залученням методичних доробок та рекомендацій Г. Каше, Н. Пивоварцевої, Ю. Рібцун, Є. Соботович, В. Тарасун, Л. Трофіменко та було прийнятим за доцільне

розпочати з вивчення стану зв'язного мовлення (внутрішнього програмування зв'язних висловлювань).

Для дослідження монологічного мовлення дітям було запропоновано завдання на складання розповіді за серією сюжетних малюнків (серія сюжетних малюнків „Пори року”). Для визначення природи труднощів, завдання оцінювалося за наступними критеріями:

- смислова адекватність вихідному матеріалу (наочно зображеному сюжету);
- можливість програмування тексту (зв'язність, повнота викладу);
- граматичне оформлення (правильність побудови речень, уміння використовувати складні речення);
- лексичне оформлення;
- самостійність виконання (наявність або відсутність підказок експериментатора у ході складання розповіді).

Основними технологіями активізації мовленнєвого спілкування дітей є: наслідувальна діяльність; етюди, рухливі та дидактичні ігри, ігри-драматизації; логопедична ритміка, дії під музику; проблемні ситуації; коментувальне малювання; психотерапевтичні прийоми; введення ігрових персонажів; розвиток невербальних засобів і т.д. Тобто, навчально-виховний процес повинен опиратись на провідну діяльність дітей дошкільного віку – ігрову, а у спілкуванні педагога з дітьми повинен домінувати партнерський стиль.

Також важливою умовою активізації мови дітей є створення насичених і різноманітних вражень, створення обстановки, яка активізує мовлення. Такі ситуації пробуджують у дітей бажання поділитися враженнями, потребу задавати питання, уточнювати побачене і т.д.

Потрібно розвивати зацікавленість дітей, використовуючи прийоми присвоєння цікавих атрибутів і ролей в іграх та інших видах дитячої діяльності, стан активності колективу, надання дитині знайомих йому завдань, виконання яких не викликає у нього труднощів і приносить задоволення. Це підтримує у дошкільнят інтерес до занять і розвиває їх активність. Характерною особливістю всіх ситуацій є створення умов вимушеного, але не примусового вступу дитини в діяльність або спілкування з оточуючими його дітьми.

Комунікативну-мовленнєву спрямованість доцільно починати в молодшому дошкільному віці, оскільки, за даними А. Богуш, Л. Виготського, Ф. Сохіна, дошкільний вік – це період найінтенсивнішого становлення й розвитку особистості. Розвиваючись, дитина активно засвоює основи рідної мови й мовлення, зростає її мовленнєва активність. Прийоми моделювання можна використовувати для переказу відомого твору, складання нової казки. Методи символічної синектики допомагають при описуванні об'єктів навколишнього середовища, складанні або переказі казок.

Достатньо високий рівень мовленнєвих досягнень дає дитині можливість проявляти як соціальну, так і інтелектуальну активність у колі однолітків, а спрямованість на комунікацію (прагнення бути зрозумілим та розуміти інших) змушують дошкільника будувати мовленнєві висловлювання у такій формі, яка забезпечить взаєморозуміння між учасниками бесіди.

На думку психологів однією з важливих умов в організації спілкування дошкільників є дотримання основних правил позитивного спілкування та взаємодії:

- розмовляти мовою співрозмовника (спілкуватися між собою знайомою, доступною мовою, не використовуючи занадто складних незрозумілих слів);
- поважати виступаючого (в жодному разі не критикувати та перебивати, лише за надобності підказувати та направляти);

- проявляти інтерес до спілкування.

Щоб мовленнєва взаємодія дітей була ефективною, педагог має створити умови для розвитку комунікативних навичок вихованців. Однією з таких умов є введення емоційного компонента («яскравої плями», емоційного всплеску). І саме такою «яскравою плямою» є використання інноваційних технологій в роботі з вихованцями.

Використання диктофону на заняттях – один із засобів розвитку фонетико-фонематичного сприйняття дитини, розвитку вміння слухати співрозмовника та приймати участь у обговоренні (можна запропонувати дітям записати казки і оповідання, які вони складають, а потім дати їм прослухати). Ще до прослуховування можна виявити, що сам диктофон дисциплінує дітей і пробуджує у них відповідальність та активність (теми для ігор найрізноманітніші «Моя улюблена гра», « Мій улюблений мультфільм», "Моя добра справа сьогодні").

Телевізор - для інсценування підійде будь-яка програма, наприклад, "Погода" чи дитяча казка. Також педагог може запропонувати дитині сюжетні (погода, явища живої природи) або предметні картинки з назвами овочів, тварин, посуду, птахів і таке інше, оточуючого середовища. Педагог повідомляє проте, що телевізор зламався - зображення є, а слова чути нечітко, просить дитину за слайдами розповісти про те, що на них зображено, які події відбуваються.

Також можна використовувати відео для повторення рухів та слів (логопедична ритміка), мультиплікаційні фільми («Алфавіт безпеки», «Фіксо-поради» тощо) та їх обговорення, а також аудіо записи (тварин, шум міста, моря, птахи, класична музика) – все це допомагає створити емоційно яскраве забарвлення заняття та позитивний настрій у вихованців, краще запам'ятати вивчений матеріал та спонукати дітей до спілкування.

Висновки дослідження.

Для розвитку мовленнєво-комунікативної активності широко застосовуються мовленнєві вправи з використанням різних інтерактивних

методів. Ігрова форма занять спонукає дітей до взаємодії з оточуючими (однолітками та дорослими) та мовленнєвої творчості, дає змогу створити умови, за яких дошкільники швидко набувають необхідного досвіду комунікативної діяльності. Але потрібно пам'ятати, що перевантаження заняття різними методами роботи може дати зворотній ефект, оскільки це призводить до швидкої втоми вихованців. Використання творчих методів та прийомів повинно мати міру, чітко організовано та ретельно підготовлено педагогом.

Література

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика : Теорія і методика навчання дітей рідної мови / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш // Підручник / [за ред. А. М. Богуш]. – 2007. – 542 с.
2. Синиця І. О. Психологія усного мовлення / І. О. Синиця. – К. : Радянська школа, 1974. – 207 с.
3. Ленів З. П. Діагностика усного мовлення старших дошкільників засобами арт-терапії : [навчально-методичний посібник] / З. Ленів – К. : Спадщина, 2011. – 64
4. Соботович Є. Ф. Критерії оцінювання мовленнєвого розвитку дитини (у його лексичній ланці) на різних вікових етапах. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (у його граматичній ланці) дитини дошкільного віку / Є. Ф. Соботович // Дефектологія. – 2003. – № 2. – С. 2-11.
5. Соботович Є. Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (в його фонетико-фонематичній ланці) дітей дошкільного віку / Є. Ф. Соботович // Дефектологія. – 2002. – № 3. – С. 2-